

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра історії середніх віків та візантиністики

Затверджено

На засіданні кафедри історії середніх віків та візантиністики
Факультет історичний
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № __ від _____)

Завідувач кафедри _____

Силабус вибіркової навчальної дисципліни
циклу загальної (гуманітарної та соціально-економічної) підготовки
ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ЦІННОСТІ,
що пропонується здобувачам
першого бакалаврського ступеня вищої освіти
на 2023/2024 н.р.

Львів 2022

Назва дисципліни	Формування європейської цивілізації та її цінності
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра історії середніх віків та візантиністики
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта/Педагогіка 014.03 Середня освіта (Історія)
Викладач дисципліни	Козловський Сергій Орланович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії середніх віків та візантиністики
Контактна інформація викладачів	serg.kozlovskyy@gmail.com Кафедра історії середніх віків та візантиністики, ауд.321.
Консультації по курсу відбуваються	щовівторка, 16:40-18:00 год. (вул.. Університетська 1, ауд. 321)
Сторінка дисципліни	https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Formuvannia-ta-zdobutky-ievropeys-koi-tsyvilizatsii.pdf
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Формування європейської цивілізації та її цінності» є вибірковою дисципліною зі спеціальності 032 Історія та археологія для освітньої програми ОКР «Бакалавр», яка викладається у 4-му семестрі в обсязі 3-х кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Формування європейської цивілізації та її цінності» розроблена таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб зрозуміти особливості цивілізаційного розвитку європейської цивілізації з історичної ретроспективи. Тому, у дисципліні представлено основні концепції і підходи до вивчення Європи як феномену, локальних культур та субкультур, суспільства, господарського життя та культури від найдавніших часів до наших днів. В ході курсу розглядається процес формування європейської християнської цивілізації та аналізуються основні її надбання та їх еволюція: оцінка людини, ставлення до смерті, християнські цінності, особиста й суспільна гігієна, побутові умови та їх нормативи, освітні вимоги, сміхова культура, культ тіла і спорт, еротика і секс, сприйняття мистецтва, зміни стилів (романський, готика, ренесанс, бароко, рококо, ампір, класика, сецесія, модерн), правова культура, етичні норми, естетика, мораль і моральні норми, ідеали та ідеологія, суспільно-політичні моделі й військова етика. Аналізуються поняття менталітету, еліти, культуру еліти й культуру загалу. Подається порівняльний аналіз та особливості різних моделей європейської цивілізації: візантійська, апеннінська, піренейська, скандинавська, франко-германська, британська і центральноєвропейська
Мета та цілі дисципліни	Дисципліна „Формування європейської цивілізації та цінності” спрямована дати студентам комплексне уявлення про розвиток європейського соціуму та формування його основних цінностей, розглядаючи їх у глобальному історичному зрізі – т.зв. „цивілізаційний підхід”. Курс покликаний ознайомити студентів зі змістом і напрямками розробок світової науки у вивченні моделей європейської цивілізації, вказати на особливості розвитку європейської цивілізації; ознайомити

	<p>студентів з теоретичними основами вивчення цивілізацій, показати розвиток Європи у суспільно-історичному розрізі. Основна мета курсу полягає у формуванні у студентів цілісного і системного уявлення про типологічні й етапні особливості формування і розвитку європейської цивілізації, взаємовпливи, релігійні та ментальні особливості та інститути, зокрема Церкви та сім'ю. Аналізуються культурно-господарські, освітні, науково-технологічні й воєнно-політичні традиції і їх відбиття у сучасному житті.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Гизо Ф. История цивилизации в Европе. СПб., 1898; Кареєв Н.И. История Западной Европы в Новое время, т. 1–7. СПб.–Пг., 1891–1920; Фридлянд Ц. История Западной Европы, ч. 1–2. Х., 1928; Зомбарт В. Современный капитализм, т. 1–3. М.–Л., 1929–31; История XIX века, т. 1–8. М., 1938–39; Rostow W.W. The process of economic growth. New York, 1967; Polany K. Primitive, Archaic and Modern Economics. New York, 1968; Bell D. Coming of Post-Industrial Society. New York, 1973; Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. М., 1977; WallersteiN J. The ModerN World Systems, v. 1–2. New York, 1974–80; Bell D. The Framework of the InformatioN Society. Oxford, 1980; WallersteiN J. The Politics of the World Economy. Cambridge, 1984; Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм: XV–XVIII вв., т. 1–3. М., 1986–92; История Европы, т. 1–8. М., 1988–99; Данилевский Н.Я. Россия и Европа. М., 1991; Замошкин Ю.А. Вызовы цивилизации и опыт США. История, психология, политика. М., 1991; Зарин В.А. Запад и Восток в мировой истории XIV–XIX вв. Западные концепции общественного развития и становления мирового рынка. М., 1991; Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991; Шлезингер А.М. Циклы американской истории. М., 1992; Гегель Г.В. Философия истории. СПб., 1993; Померанц Г.С. Лекции по философии истории. М., 1993; Шпенглер О. Закат Европы. М., 1993; Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. К., 1994; Його ж. Избранное. Образ общества. М., 1994; Лисяк-Рудницький І. Історичні есе, т. 1–2. К., 1994; Маркузе Г. Одномерный человек. М., 1994; Зиновьев А.А. Запад. Феномен западнизма. М., 1995; Иноземцев В.Л. К теории постэкономической общественной формации. М., 1995; Тарнас Р. История западного мышления. М., 1995; Ткаченко В.М., Ресент О.П. Україна: на межі цивілізацій. К., 1995; Тойнбі А.Дж. Дослідження історії, т. 1–2. К., 1995; Його ж. Цивілізація перед судом історії. М.–СПб., 1995; Кристал И. В конце II тысячелетия. Размышления о западной цивилизации. М., 1996; Кульпин Э.С. Бифуркация Запад–Восток. М., 1996; Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток</p>

	<p>людства. К., 1996; Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. К., 1998; Глобалізаційні трансформації і стратегії розвитку. К., 1998; Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества. М., 1998; Його ж. Расколота цивилизация. Наличествующие предпосылки и возможные последствия постэкономической революции. М., 1999; Пахомов Ю.Н. и др. Пути и перепутья современной цивилизации. К., 2000; Глобалізація і безпека розвитку. К., 2001; Мак-Ніл В. Піднесення Заходу. К., 2002; Павленко Ю.В. История мировой цивилизации. Философский анализ. К., 2002; Пахомов Ю.Н. и др. Цивилизационные модели современности и их исторические корни. К., 2002; Удовик С.Л. Глобализация: семиотические подходы. К., 2002; Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М., 2003; Фокуяма Ф. Конец истории и последний человек. М., 2004.</p>
Тривалість дисципліни	90 год.
Обсяг дисципліни	48 годин аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 42 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <ul style="list-style-type: none"> - знати: <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні концепції, щодо визначення та сутності поняття цивілізація;</i> • <i>розвиток та основні етапи становлення державності на території Європи від найдавніших часів до наших днів;</i> • <i>специфіку історичних процесів, котрі впливали на етнополітичну карту Європейського континенту, а відтак і на духовну культуру її населення;</i> • <i>особливості духовної і матеріальної культури античної, елліністичної цивілізації, середньовічної та новочасної Європи;</i> - вміти: <ul style="list-style-type: none"> • <i>застосовувати отримані знання в подальших наукових та науково-освітніх діяльностях;</i> • <i>застосувати матеріали писемних джерел, які стосуються історичного розвитку європейської цивілізації у подальшій науковій роботі;</i> • <i>уміти опрацьовувати та критично аналізувати писемну спадщину античних та середньовічних мислителів;</i> • <i>критично опрацьовувати історіографічну літературу з даної</i>

	<p><i>проблематики;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати отримані в процесі опанування дисципліни знання під час вивчення академічних курсів з історії України та всесвітньої історії; • застосовувати отримані знання на практиці в науковій, політичній, культурологічній, етнологічній та викладацькій роботі.
Ключові слова	Європа, історія, цивілізація, язичництво, університети, монастирі, релігії та вірування, культура їжі, ересь, революція, громадянське суспільство, колоніалізм, рантьє, соціалізм, фашизм, нацизм, комунізм, інтеграція;
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<p>Тема 1. Предмет, мета та завдання курсу. Тема 2. Вступ. Європейська цивілізація. Час і простір Тема 3. «Концепція і творення Європи» Тема 4. Зміст і сутність поняття цивілізація. Історичні школи і підходи. Тема 5. Європейська цивілізація у історичному контексті Тема 6. Гендер, сім'я та дитинство у європейській цивілізації Тема 7. Еволюція культу тіла та тілесності у європейській цивілізації Тема 8. Культ тіла та спорт у європейській цивілізації Тема 9 Фізичне виховання та спорт у європейській цивілізації нового часу Тема 10 «Голод і достаток»: історія харчування та їжі на Заході Тема 11 Культ їжі та історія харчування у європейській цивілізації. Кухні Європи. Тема 12 Від язичництва до мультикультуралізму: релігії у європейській цивілізації Тема 13 Влада сакральна і влада народна: еволюція політичного світогляду на європейському континенті Тема 14 Освіта і виховання у європейській історії: еволюція поглядів. Тема 15 Матеріальна культура та мистецтво у європейській історії.</p>
Підсумковий контроль, форма	залік в кінці семестру комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з археології, історії, етнології , достатніх для сприйняття категоріального апарату етнології, розуміння джерел писемних та археологічних
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція у формі презентації, з обговоренням дискусійних проблем.
Необхідне обладнання	Портативний ПК та проектор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50% • контрольні заміри (модулі) у формі тестів: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 30% • індивідуальні завдання: 20% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 20%

	<p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100%</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають індивідуальне завдання у формі історико-аналітичного есе із заздалегідь обраної теми.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших дослідників становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у творчій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність аспірантів під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Тема 1. Предмет, мета та завдання курсу. Тема 2. Вступ. Європейська цивілізація. Час і простір Тема 3. «Концепція і творення Європи» Тема 4. Зміст і сутність поняття цивілізація. Історичні школи і підходи. Тема 5. Європейська цивілізація у історичному контексті Тема 6. Гендер, сім'я та дитинство у європейській цивілізації Тема 7. Еволюція культу тіла та тілесності у європейській цивілізації Тема 8. Культ тіла та спорт у європейській цивілізації Тема 9 Фізичне виховання та спорт у європейській цивілізації нового часу Тема 10 «Голод і достаток»: історія харчування та їжі на Заході Тема 11 Культ їжі та історія харчування у європейській цивілізації. Кухні Європи. Тема 12 Від язичництва до мультикультуралізму: релігії у європейській цивілізації Тема 13 Влада сакральна і влада народна: еволюція політичного світогляду на європейському континенті Тема 14 Освіта і виховання у європейській історії: еволюція поглядів. Тема 15 Матеріальна культура та мистецтво у європейській історії.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Схема КУРСУ

Т и ж д е н ь	Тема (лекційного/семінарського о заняття), розширений план	Само стійн а робот а, год.	Завдання для самостійної роботи	Література
I.	1. Лекція 1. Предмет, мета та завдання курсу.	2	Опрацювання матеріалу Лекції 1	Гизо Ф. История цивилизации в Европе. СПб., 1898; Кареев Н.И. История Западной Европы в Новое время, т. 1–7. СПб.–Пг., 1891–1920; Фридлянд Ц. История Западной Европы, ч. 1–2. Х., 1928; Зомбарт В. Современный капитализм, т. 1–3. М.–Л., 1929–31; История XIX века, т. 1–8. М., 1938–39; Rostow W.W. The process of economic growth. New York, 1967;
	2. Лекція 2. Вступ. Європейська цивілізація. Час і простір	2	Опрацювання матеріалу Лекції 2	Polany K. Primitive, Archaic and Modern Economics. New York, 1968; Bell D. Coming of Post-Industrial Society. New York, 1973; Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. М., 1977; Wallerstein J. The Modern World Systems, v. 1–2. New York, 1974–80; Bell D. The Framework of the Information Society. Oxford, 1980; Wallerstein J. The Politics of the World Economy. Cambridge, 1984
II.	3. Лекція 3. «Концепція і творення Європи»	4	Опрацювання матеріалу Лекції 3	Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм: XV–XVIII вв., т. 1–3. М., 1986–92; История Европы, т. 1–8. М., 1988–99; Данилевский Н.Я. Россия и Европа. М., 1991; Замошкин Ю.А. Вызовы цивилизации и опыт США. История, психология, политика. М., 1991; Зарин В.А. Запад и Восток в мировой истории XIV–XIX вв. Западные концепции общественного развития и становления мирового рынка. М., 1991;
III.	4. Семінар 1. Зміст і сутність поняття цивілізація. Історичні школи і підходи.	4	Підготовка усних відповідей до Семінару 1	Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991; Шлезингер А.М. Циклы американской истории. М., 1992; Гегель Г.В. Философия истории. СПб., 1993; Померанц Г.С. Лекции по философии истории. М., 1993; Шпенглер О. Закат Европы. М., 1993;
	5. Лекція 4. Європейська цивілізація у історичному контексті	4	Опрацювання матеріалу Лекції 4	Шпенглер О. Закат Европы. М., 1993; Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. К., 1994; Його ж. Избранное. Образ общества. М., 1994; Лисяк-Рудницький І. Історичні есе, т. 1–2. К., 1994; Маркузе Г. Одномерный человек. М., 1994; Зиновьев А.А. Запад. Феномен западнизма. М., 1995;
IV.	6. Семінар 2. Гендер, сім'я та дитинство у європейській цивілізації	4	Підготовка усних відповідей до Семінару 2	Иноземцев В.Л. К теории постэкономической общественной формации. М., 1995; Тарнас Р. История западного мышления. М., 1995; Ткаченко В.М., Ресент О.П. Україна: на межі цивілізацій. К., 1995; Тойнбі А.Дж. Дослідження історії, т. 1–2. К., 1995; Його ж. Цивилизация перед судом истории. М.–СПб., 1995;
V.	7. Лекція 5. Еволюція культу тіла та тілесності у європейській цивілізації	2	Опрацювання матеріалу Лекції 5	Кристол И. В конце II тысячелетия. Размышления о западной цивилизации. М., 1996; Кульпин Э.С. Бифуркация Запад–Восток. М., 1996; Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. К., 1996; Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. К., 1998; Глобалізаційні трансформації і стратегії розвитку. К., 1998;
	8. Семінар 3. Культ тіла та спорт у європейській цивілізації	3	Підготовка усних відповідей до Семінару 3	М. Л. Занимательная Греция. Рассказы о древнегреческой культуре. — М.: «Греко-латинский кабинет» Ю. А. Шичалина, Новое литературное обозрение, 1995. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/book.php?book=14026 Гиро П. Глава 3. Римское воспитание // Частная и общественная жизнь римлян. — СПб.: Алетейя, 1995. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://centant.spbu.ru/sno/lib/giro/3-1.htm Жураковский Г. Е. Очерки по истории античной педагогики. — М. : Учпедгиз, 1940. — 471 с.

VI.	9. Лекція 6. Фізичне виховання та спорт у європейській цивілізації нового часу	3	Опрацювання матеріалу Лекції 6	Занимательная Греция. Рассказы о древнегреческой культуре. — М.: «Греко-латинский кабинет» Ю. А. Шичалина, Новое литературное обозрение, 1995. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/book.php?book=14026 Гиро П. Глава 3. Римское воспитание // Частная и общественная жизнь римлян. — СПб.: Алетейя, 1995. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://centant.spbu.ru/sno/lib/giro/3-1.htm Жураковский Г. Е. Очерки по истории античной педагогики. — М. : Учпедгиз, 1940. — 471 с.
VII.	10. Семінар 4. «Голод і достаток»: історія харчування та їжі на Заході 11. Лекція 7. Культ їжі та історія харчування у європейській цивілізації. Кухні Європи.	2	Підготовка усних відповідей до колоквиуму Підготовка усних відповідей до Колоксвоуму	Богданов И. Дым отечества, или Краткая история табакокурения. — М.: Новое литературное обозрение, 2007. — 280 с. Гаспаров М. Л. Занимательная Греция. Рассказы о древнегреческой культуре. — М.: «Греко-латинский кабинет» Ю. А. Шичалина, Новое литературное обозрение, 1995. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/book.php?book=14026 Гиро П. Глава 6. Одежда и пища // Частная и общественная жизнь римлян. — СПб.: Алетейя, 1995. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.sno.pro1.ru/lib/giro/index.htm Лиссараг Ф. Вино в потоке образов. Эстетика древнегреческого пира / Пер. с франц. Екатерины Решетниковой. — М., 2008. — 176 с. Марджори Р. Европа в Средние века. Быт, религия, культура. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/chapter.php/1003058/4/Rouling_Mardzhori_-_Evropa_v_Srednie_veka._Byt_religiya_kultura.html Монтанари Массимо. Голод и изобилие. История питания в Европе. — М., Олександрия, 2009. — 288 с. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/bookreader.php/1010782/Montanari_-_Golod_i_izobilie._Istoriya_pitaniya_v_Evropе.html Никитюк Е. В. Пища и питье греков и римлян // Быт античного общества : Учебно-методическое пособие к спецкурсу. — СПб.: СПбГУ, 2005. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: Попов М. Счастье есть — Средневековая кухня. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.mirf.ru/science/srednevekovaya-eda
VIII.	12. Семінар 5. Від язичництва до мультикультуралізму: релігії у європейській цивілізації	2	Опрацювання матеріалу Лекції 7	Марджори Р. Европа в Средние века. Быт, религия, культура. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/chapter.php/1003058/4/Rouling_Mardzhori_-_Evropa_v_Srednie_veka._Byt_religiya_kultura.html
IX.	Лекція 8. Влада сакральна і влада народна: еволюція політичного світогляду на європейському континенті Лекція 9. Освіта і виховання у європейській історії: еволюція поглядів.	2	Опрацювання матеріалу Лекції 8. Опрацювання матеріалу Лекції 9	Пахомов Ю.Н. и др. Цивилизационные модели современности и их исторические корни. К., 2002; Удовик С.Л. Глобализация: семиотические подходы. К., 2002; Хантингтон С. Столкно-вение цивилизаций. М., 2003; Фокуяма Ф. Конец истории и последний человек. М., 2004. Марджори Р. Европа в Средние века. Быт, религия, культура. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/chapter.php/1003058/4/Rouling_Mardzhori_-_Evropa_v_Srednie_veka._Byt_religiya_kultura.html Документы по истории университетов Европы XII—XV вв.: Учеб. пособие / Вступ. статья, пер. и примеч. Г. И. Липатниковой. — Воронеж : Воронежский пед. ин-т, 1973. — 157 с. Гаспаров М. Л. Занимательная Греция. Рассказы о древнегреческой культуре. — М.: «Греко-латинский кабинет» Ю. А. Шичалина, Новое литературное обозрение, 1995. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/book.php?book=14026 Гиро П. Глава 3. Римское воспитание // Частная и общественная жизнь римлян. — СПб.: Алетейя, 1995. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа:

				<p>http://centant.spbu.ru/sno/lib/giro/3-1.htm</p> <p>Жураковский Г. Е. Очерки по истории античной педагогики. — М. : Учпедгиз, 1940. — 471 с.</p>
X.	<p>Семинар 6.</p> <p>Освіта і виховання у європейській історії: еволюція поглядів.</p>	2	<p>Підготовка усних відповідей до Семінару 6</p>	<p>Ивановский В. Н. Народное образование и университеты в средние века. — М. : Т-во тип. А. И. Мамонтова, 1898. — 30 с. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.prlib.ru/item/428606</p> <p>Комлева Ю. Е. Европейские университеты в раннее Новое время (1500—1800): учеб. пособие. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2013. — 228 с.</p> <p>Литошенко Д. А. Эволюция университетского образования в Европе XVI — конца XVIII веков. Университетский опыт европейской образовательной метатрадиции на заре Нового времени. — Saarbrücken : Lap Lambert Academic Publishing, 2012. — 374 с.</p> <p>Марджори Р. Европа в Средние века. Быт, религия, культура. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/chapter.php/1003058/4/Rouling_Mardzhori_-_Evropa_v_Srednie_veka._Byt_religiya_kultura.html</p> <p>Петерсон И. Р. История становления университетского образования в Западной Европе: монография. — Красноярск : Сиб. федер. ун-т, 2013. — 136 с.</p>
XI.	<p>Лекція 10</p> <p>Лицарське та бюргерське виховання</p>	2	<p>Опрацювання матеріалу Лекції 3</p>	<p>Сергеенко М. Глава 8. Дети // Жизнь Древнего Рима. — СПб.: Летний Сад, 2000. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://ancientrome.ru/publik/article.htm?a=1291923021</p> <p>Скржинская М. В. Образование и досуг в античных государствах Северного Причерноморья / Науч. ред. д.и.н., акад. НАН Украины А. П. Толочко. — Киев : Институт истории Украины НАНУ, 2014. — 250 с.</p> <p>Clarke M. Higher Education in the Ancient World. — Oxford : Routledge, 2012. — 208 p.</p> <p>Criamore R. Gymnastics of the Mind. Greek Education in Hellenistic and Roman Egypt. — Princeton : Princeton University Press, 2005. — 288 p.</p>
XII.	<p>Лекція 11</p> <p>Матеріальна культура та мистецтво у європейській історії.</p>	2	<p>Опрацювання матеріалу Лекції 11</p>	<p>La Bua G. Cicero and Roman education : the reception of the speeches and ancient scholarship. — Cambridge : Cambridge University Press, 2019. — 394 p.</p> <p>Rashdall H. The Universities of Europe in the Middle Ages. — Oxford : Clarendon Press, 1895. — Vol. I: Salerno — Bologna — Paris. — xiii, 562 p. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://archive.org/details/universitieseur00unkngoog/page/n11/mode/2up</p> <p>Rashdall H. The Universities of Europe in the Middle Ages. — Oxford : Clarendon Press, 1895. — Vol. II, Part 1: Italy — Spain — France — Germany — Scotland etc.. — viii, 315 p. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://archive.org/details/universitieseur102rashuoft/page/n15/mode/2up</p>
XIII.	<p>Лекція 12.</p> <p>Антична культура: скульптура та архітектура</p>	2	<p>Опрацювання матеріалу Лекції 12</p>	<p>Rashdall H. The Universities of Europe in the Middle Ages. — Oxford : Clarendon Press, 1895. — Vol. II, Part 2: English Universities — Student Life. — xiv, 316—832 p. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://archive.org/details/universitieseur08rashgoog/page/n12/mode/2up</p> <p>Sennett R. Flesh and stone: the body and the city in Western civilization. — N. Y., L. : W. W. Norton & Company, 1994. — 431 p.</p> <p>Sheffler D. Schools and schooling in late medieval Germany : Regensburg, 1250—1500. — Leiden : Koninklijke Brill, 2008. — 417 p.</p>
XIV.	<p>Лекція 13.</p> <p>Романський стиль</p>	2	<p>Опрацювання матеріалу Лекції 13</p>	<p>Марджори Р. Европа в Средние века. Быт, религия, культура. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://www.e-reading.club/chapter.php/1003058/4/Rouling_Mardzhori_-_Evropa_v_Srednie_veka._Byt_religiya_kultura.html</p>

XV.	Лекція 14 Готика і середньовічне мистецтво	2	Опрацювання матеріалу лекції 14	Пахомов Ю.Н. и др. Пути и перепутья современной цивилизации. К., 2000; Глобалізація і безпека розвитку. К., 2001; Мак-Ніл В. Піднесення Заходу. К., 2002;
XVI.	Лекція 15 Ренесанс та мистецтво Європи доби Відродження	4	Опрацювання матеріалу лекції 15	Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. К., 1998; Глобалізаційні трансформації і стратегії розвитку. К., 1998; Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества. М., 1998; Його ж. Расколота цивилизация. Наличествующие предпосылки и возможные последствия постэкономической революции. М., 1999;
	Лекція 16. Класицизм, романтизм та модерн	2	Опрацювання матеріалу лекції 16	Пахомов Ю.Н. и др. Цивилизационные модели современности и их исторические корни. К., 2002; Удовик С.Л. Глобалізація: семиотическіе підходи. К., 2002; Хантингтон С. Столкну-вение цивилизаций. М., 2003; Фокуяма Ф. Конец истории и последний человек. М., 2004.